

KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Kauppakeskus Länsiviitan rakennushistoriaselvitys

ISBN: 978-952-7430-65-1 (PDF, pieni resoluutio)
978-952-7430-66-8 (PDF, pieni resoluutio ja suojattu)
978-952-7430-67-5 (PDF, suuri resoluutio)

Tilaaaja: YIT

Tekijä: Saatsi Arkkitehdit Oy
Emilia Saatsi, Pekka Saatsi, Aino Salo
pekka@saatsi.fi | 040 5955933 | www.saatsi.fi

Valmistunut: 28.11.2023

Kansikuva: Rakennus valokuvattuna vuonna 2017. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

Kuvat: Saatsi Arkkitehdit Oy, ellei toisin mainittu

SAATSI ARKKITEHDIT
KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

SISÄLTÖ

TAUSTA

5 Johdanto

6 Perustiedot

7 Kaavatilanne

7 Asemakaava

7 Yleiskaava

8 Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

8 Suojelutilanne

9 Kohde kaupunkikuvassa

9 Haukilahden kaupunginosa

RAKENNUSHISTORIA

11 Rakentamisen lähtökohtia

11 Haukilahti ennen 1930-lukua

12 Asutus tihenee 1990-luvulle

14 Rakennuttaminen

14 Kaavoitus

15 Ympäröivät rakennukset

18 Arkkitehti Jaakko Laapotti (1931–2017)

20 Rakennushanke

21 Kauppakeskuksen käyttäjät

22 Arkkitehtuuri

22 Kauppakeskus typologiana 1980–1990-luvuilla

23 Massoittelu

24 Julkisivuarkkitehtuuri ja tilaperiaate

26 Rakennusaineet ja -tekniikka

27 Ulkoasu

27 Sisätilat

28 Rakennusluvan alaiset muutokset

NYKYTILA

31 Ulkoasu

31 Julkisivut

40 Sisätilat

JOHTOPÄÄTÖKSET

50 Erityispiirteet

50 Maisema ja kaupunkikuva

50 Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

51 Historiallisuus

52 Arvotus

52 Harvinaisuus

52 Tyypillisuus

52 Edustavuus

52 Historiallinen todistusvoimaisuus

52 Historiallinen kerroksisuus

LÄHTEET

TAUSTA

SAATSI ARKKITEHDIT
KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

| Rakennuksen pohjoisjulkisivu valokuvattuna vuonna 2017. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

JOHDANTO

Selvityksen kohteena on vuonna 1990 valmistunut kaupakeskus. Kohde sijaitsee Haukilahden kaupunginosassa, Espoossa Suur-Tapiolan alueella. Rakennus sijaitsee Haukilahtea halkovan Haukilahdenkadun keskivaiheilla. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Jaakko Laapotti Ky.

Rakennus on alusta alkaen toiminut liike- ja toimistorakennuksena ja sen omistaa Haukilahden Liikekeskus Oy.

Kaupakeskus Länsiviitan kunto on tyydyttävä. 33-vuotias rakennus on pääosin alkuperäisessä kunnossa. Kiinteistön omistajan laadittamien selvitysten perusteella on päädytty tutkimaan vaihtoehtoa, jossa kohderakennus purettaisiin uudisrakentamisen tieltä. Asemakaavamuutosta valmistellaan.

Tämän selvityksen tarkoituksena on selvittää rakennuksen arvot asemakaavatyötä varten. Selvityksessä dokumentoidaan kohde, tuodaan esiin sen arkkitehtonisia ominaispiirteitä ja arvioidaan niitä suhteessa valmistusaikansa rakennustapaan.

Selvityksen lähteenä on käytetty Espoon rakennusvalvonnan aineistoja sekä 7.11.2023 tehdyn kenttäkäynnin havaintoja. Kiitos yhteistyöstä Espoon kaupungin asemakaava-arkkitehdille Hanna Kiemalle ja Espoon kaupunginmuseon Maaret Louhelaiselle ja Jyri Viljalle.

Porvoossa 28.11.2023,

Emilia Saatsi
arkkitehti SAFA
maisema-arkkitehti

Pekka Saatsi
arkkitehti SAFA

Perustiedot

Kiinteistötiedot

Osoite	Ukkohauentie 11–13, 02170 Espoo
Rakennuksen nimi	Kauppakeskus Länsiviitta Haukilahti
Kiinteistötunnus	49-14-81-6, 49-14-82-1
Omistaja	Haukilahden Liikekeskus Oy

Kauppakeskus Länsiviitta

VTJ-PRT	102396451A, 102396452B
Käyttötarkoitus	Kauppakeskukset ja liike- ja tavaratalot, Toimistorakennukset
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Jaakko Laapotti Ky
Valmistumisvuosi	1990
Kerrosala	4372 m ²
Tilavuus	38280 m ³
Kerrosuku	2

2 Rakennuksen sijainti Haukilahdessa 1:5000.
Pohjakarttana vuoden 2022 ortoilmakuva.
Espoon karttapalvelu.

Kaavatilanne

Asemakaava

Ennen vuotta 1963 Espoossa kaavoittamisesta oli vastannut maanomistaja. Espoon tultua kauppalaksi kunnan asemakaavalautakunta tilasi arkkitehti Risto Sammal-korvelta Olarin alueen ensimmäisen rakennuskaavan, johon myös Haukilahti kuului. Kaavaluonnos valmistui tammikuussa 1964 ja kauppalaanvaltuusto hyväksyi sen vuonna 1965. Kaava jäi kuitenkin sisäasiainministeriössä vahvistamatta, koska tielaitos halusi kaavaehdotuksesta poiketen Haukilahdenkadusta moottorikadun. Lopulta Haukilahden ensimmäinen asemakaava vahvistettiin sisäministeriössä toukokuussa 1974. Kaavan oli laatinut arkkitehti Olavi Murto, ja kaava käsitti lähes koko Haukilahtien alueen.¹

Tällä hetkellä voimassa oleva asemakaava on ympäristöministeriössä helmikuussa 1988 vahvistettu Haukilahden keskuksen asemakaavamuutos. Kiinteistö on merkitty *liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi* (K).

Asemakaavamuutosta valmistellaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavan valmisteluaineisto ovat olleet nähtävillä Espoon kaupunkisuunnittelun toimesta 23.1.2023 – 21.2.2023. Asemakaavamuutos sallisi kaupakeskuksen purkamisen.

Yleiskaava

Espoon eteläosien vuonna 2010 voimaan tullessa yleiskaavassa kauppakeskus Länsiviitta on merkitty *keskustatoimintojen ja lähipalvelujen alueeksi* (C). Kaavamerkinnän mukaan "alueelle saa osoittaa keskustaansoveltuvaa asumista sekä hallinto-, toimisto-, palvelu-, koulutus- ja myymälätiloja. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä."²

Maakuntakaava

Uusimaa-kaava 2050 -maakuntakaavassa Haukilahden alue on merkattu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi. Lisäksi Haukilahden asuntoalue on merkattu *kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi*.

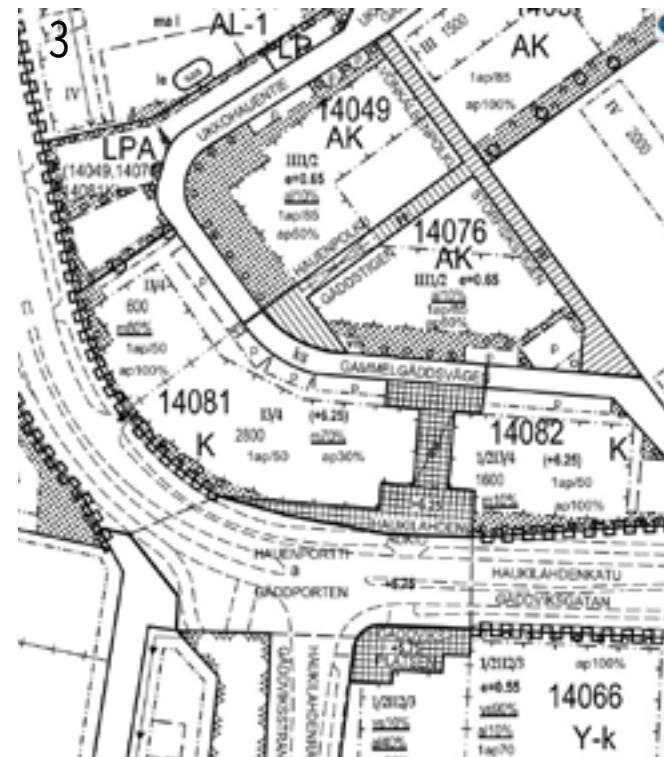
Haukilahden asuntoalueeseen kuuluu "1960-luvun asuinalue, jossa mm. aikansa merkittävimpiä asuntoarkkitehtuurin edustajia on Jaakko Laapotin suunnittelema atriumtaloalue vuodelta 1961. Alueen maamerkinä on kauas näkyvä Haukilahden vesitorni vuodelta 1968."³

Haukilahden alueen maakuntakaava on tullut voimaan osana Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaa 25.8.2020.⁴

² Espoon eteläosien yleiskaava 2030, hyväksytty valtuustossa 7.4.2008 ja tullut voimaan 2010.

³ Missä maat on mainioimmat, 2022.

⁴ Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, tullut voimaan 25.8.2020.

3 Ote voimassa olevasta asemakaavasta 1:2000. Espoon karttapalvelu.

¹ Laapotti 2006, 52–54.

Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

Espoossa ei ole toteutettu uudemman rakennuskannan kokonaisvaltaista inventointia, eikä siten kauppakeskuk- sen rakennustaiteellista arvoa tai sen asemaa suhteessa aikakautensa rakentamiseen ole arvioitu.

Rakennusta on käsitelty vuonna 2017 Espoon kaupun- kisuunnittelukeskuksen julkaisemassa raportissa "Tapi- olan suuralueen ostoskeskukset". Inventointityön yhtey- dessä Espoon kaupunginmuseon intendentti Jyri Vilja on lausunut rakennuksesta seuraavasti:

"Uusi ostoskeskus on kahdesta eri osasta muodostuva kaksikerroksinen liikekeskus. Rakennukset on liitetty toi- siinsa toisen kerroksen tasolla olevalla kevyellä välisosalla. Rakennusten väliin jäävää kulkusolaa on Haukilahden- tien julkisivun puolella korostettu kaarevilla massoilla, jolloin sen eteen muodostuu puolipyöreä aukio. Ukko- hautien puoleinen, osin kaareva julkisivu pylväikköi- neen on jäsentelyitään huomattavasti Haukilahden tien julkisivua yksinkertaisempi. Uudesta ostokeskuksesta ei ole kulkuyhteyttä vanhaan ostoskeskukseen ja uuden ja vanhan ostoskeskuksen väliin jäävä tila on varattu huol- toliikennettä varten.

1990-luvun arkkitehtuuria ja sen arvoja ei ole juurikaan tutkittu, joten rakennuksen arkkitehtuurin arvottaminen on vaikeaa. Keskeisellä paikalla Haukilahdenkadun var- rella sijaitsevalla rakennuksella on kuitenkin huomatta- vaa kaupunkikuvallista merkitystä."

Tammikuussa 2023 Espoon kaupunginmuseo on lausu- nut rakennuksen arvoista seuraavasti:

"Keskeisellä paikalla Haukilahdenkadun varrella sijaitse- valla rakennuksella on huomattavaa kaupunkikuvallista merkitystä. Suhteellisen nuori rakennus ei edusta Hauki- lahden alkuperäistä rakennuskantaa ja sen historialliset arvot ovat vähäiset. – – Kaupunginmuseo kuitenkin on päättänyt arvioon, etteivät kauppakeskuksen rakennustai- teelliset arvot yllä valtakunnalliselle tai maakunnalliselle tasolle, eivätkä siihen liittyvät muut kulttuurihistorialliset arvot ole niin merkittäviä, että ne olisivat nyt esillä olevan hankkeen esteenä. Kaupunginmuseo kuitenkin katsoo, että kauppakeskuksen säilyminen osana uudisrakenta- mista olisi kestävän kehityksen kannalta oikea ratkaisu. Tutkimustiedon mukaan peruskorjaaminen on purkavaa uudisrakentamista tehokkaampi keino välttää päästöjen syntymistä lähivuosikymmeninä."⁵

5 Kaupunginmuseon mielipide Haukilahden keskustan asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitel- masta, 2023.

Suojelutilanne

Voimassa olevassa asemakaavassa ei ole rakennusta koskevia suojelumerkintöjä tai -määräyksiä.

KOHDE KAUPUNKIKUVASSA

Haukilahden kaupunginosa

Haukilahti (ruots. *Gäddvik*) on Espoon kaupunginosa, joka kuuluu Suur-Tapiolan suurpiiriin. Kaupunginosa sijaitsee Suomenlahden rannalla Espoon eteläosassa.

Pohjoisessa Haukilahtea rajaa Länsiväylä-niminen moottoritie, lännessä Haukilahden satama-altaaseen laskeva kaupunkipuro *Gräsanoja* ja etelässä Haukilahden vesialue. Haukilahti sijaitsee Matinkylän ja Westendin välissä. Länsiväylän toisella puolella sijaitsee Niittykumpu.

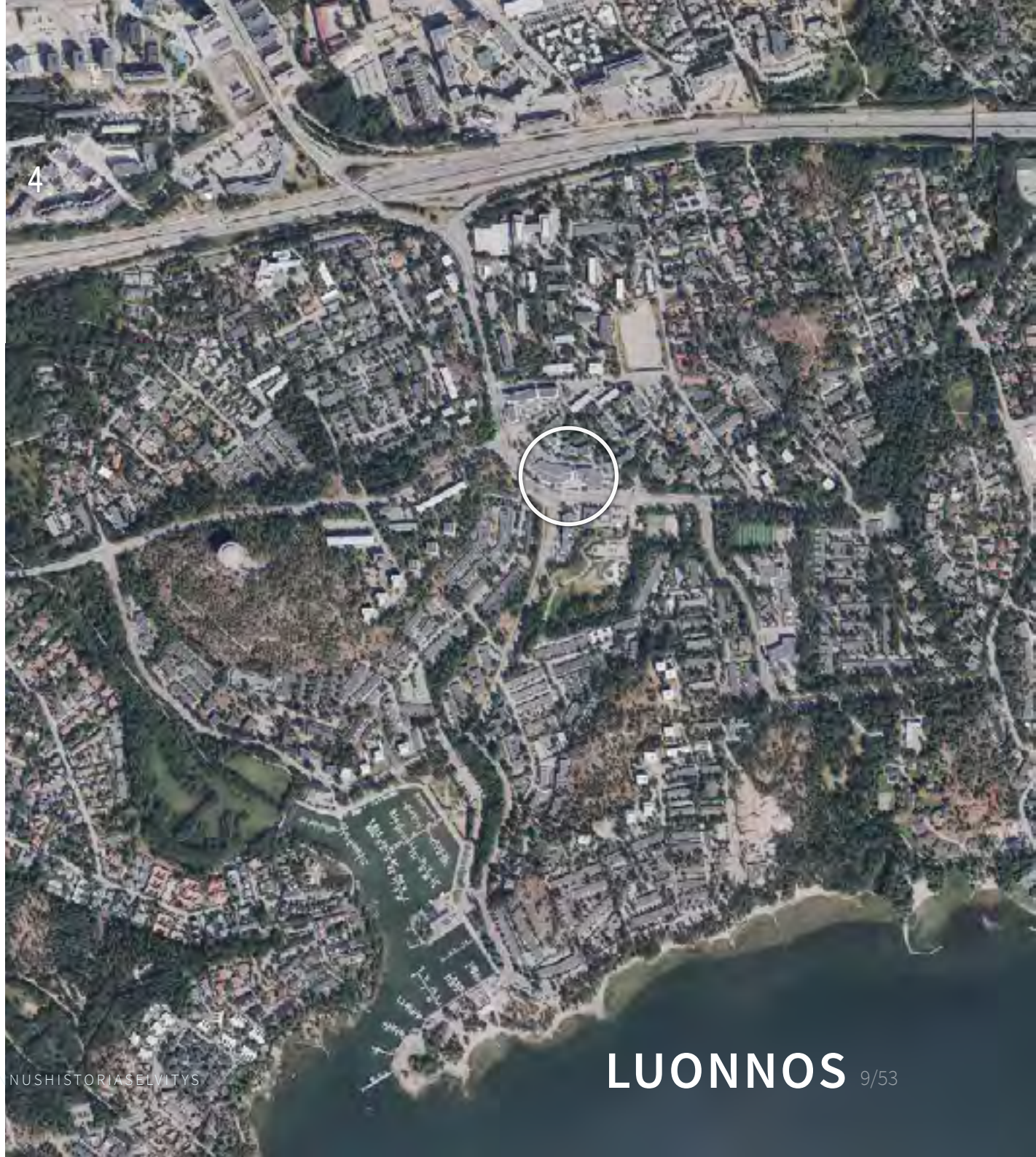
Kaupunginosan tunnetuimpia maamerkkejä on vuonna 1968 käyttöön otettu Haukilahden vesitorni. Lisäksi Haukilahdessa on suosittu venesatama.

4 Ilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2021. 1:10000.
Ortokartta 2021 HSY. Espoon karttapalvelu.

SAATSI ARKKITEHDIT

KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKE NUSHISTORIASELVITYS

LUONNOS 9/53

RAKENNUSHISTORIA

SAATSI ARKKITEHDIT
KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

5 Viistoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2017. Kuvattu etelästä. Kohderakennus merkattu. Espoon karttapalvelu.

RAKENTAMISEN LÄHTÖKOHTIA

Haukilahti ennen 1930-lukua

Haukilahden alue kuului aikanaan Gräsan kartanoon eli Gräsagårdin kylään. Gräsa oli Espoon ainoa rälssi eli aatelisten omistama ja veroista vapautettu tila. Raaseporin läänin maakirjassa on vuonna 1540 mainittu Geddeuikin kylä eli Gäddvikin yksittäistalo, joka sijaitsi Haukilahden itärannalla. Kylä lienee autioitunut pian merkinnän jälkeen, ja talon alue oli asuttamattomana 1700-luvun puoleen väliin asti, jolloin alueelle rakennettiin Gäddvikin torppa. 1700-luvulla torppia perustettiin Gräsan kartanon takamaille lisää, vaikka Haukilahden alue oli luonnonmuodoiltaan ja maaperältään vaikeasti hyödynnettävissä.⁶

1800-luvun loppupuolella varakkaat helsinkiläiset alkoivat rakentaa kesähuviloitaan Haukilahden alueelle. Mellstenin niemeen tehtiin laituri säännöllistä laivaliikennettä varten. Haukilahti kehittyi muuta Espoota hitaammin huonojen liikenneyhteyksien vuoksi Helsinkiin ja muualle Espooseen. Haukilahteen kuljettiin 1930-luvulle asti laivalla, kunnes vuonna 1938 valmistui Jorvaksentie (nykyinen Länsiväylä).⁷

6 Tarjanne 2006, 44.

7 Tarjanne 2006, 47.

6 Ote Helsingin maanmittauslaitoksen topografiakartasta vuodelta 1932. Meren rantaan on muodostunut huvila-asutusta. Kauppakeskuksen sijainti merkattu. 1:20000. Maanmittauslaitos.

Asutus tiheene 1990-luvulle

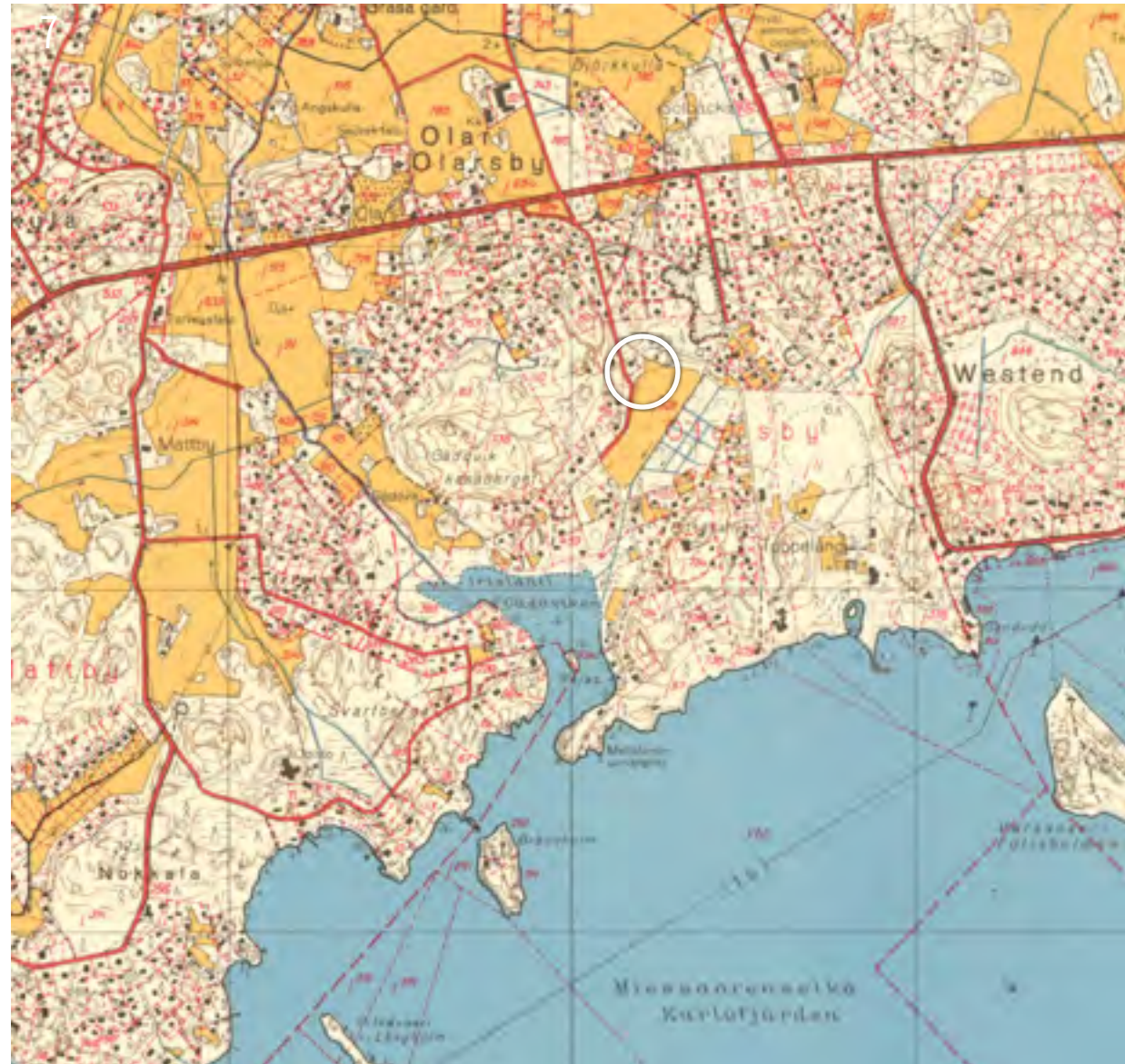
Espoon kehitystä ohjasi 1940-luvulta merkittävä väestönkasvu. Suomessa oli valloilla muuttoliike maalta kaupunkeihin, ja Espoo sai osansa pääkaupungin veto-voimasta. Toisen maailmansodan aikaisen suvantovaiheen jälkeen rakentaminen käynnistyi uudelleen, ja uusi Jorvaksentie kiihdytti Etelä-Espoon rakentamista entisestään. Haukilahdessa 1930-luvulla syntyneitä palstoja lohkottiin pienimmiksi pientalopalstoiksi yksityisesti. Uudenmaan lääninhallitus määräsi Haukilahteen rakennuskiellon toukokuussa 1950 rakennuskaavan laatimista varten, jonka jälkeen rakentamista jatkettiin poikkeuslupien turvin.⁸

1960-luvulle tultaessa Haukilahten rakennettujen alueiden rakennustehokkuus oli vielä melko matala. Pientalopalstojen rakennuskanta koostui yleensä yhdestä pientalosta ja mahdollisista talousrakennuksista. Rivitai kerrostaloja ei ollut vielä rakennettu.⁹

⁸ Tarjanne 2006, 49–50.

⁹

⁷ Ote Helsingin maanmittauslaitoksen peruskartasta vuodelta 1960. Erityisesti Jorvaksentien eteläpuolelle on muodostunut uutta pientaloasutusta. Vanha ostoskeskus on valmistunut. 1:20000. Maanmittauslaitos.

Haukilahden vilkkain rakentamisen vaihe alkoi 1960-luvulla. Rakentaminen tapahtui vuosikymmenellä pienten yrittäjien toimesta tontti kerrallaan. Mitään aluerakentamiseen rinnastettavaa laajempaa liikehdintää Haukilahdessa ei tapahtunut. Tämän vuoksi rakennukset olivat yksilöllisiä ja vaihtelevia arkkitehtuuriltaan. Perinteisen omakotitalorakentamisen ohella myös rivitalot ja kerrostalot yleistyivät.¹⁰

Lukuisien viivästysten takia arkkitehti Olavi Murron suunnittelema Haukilahden ensimmäinen asemakaava vahvistettiin sisäministeriössä vasta toukokuussa 1974. Kaava käsitti lähes koko Haukilahden alueen, tosin valtaosa kaavan käsittämästä alueesta oli jo rakennettu 1970-lukuun mennessä. Monilta osin kaavassa olikin vain todettu ja vahvistettu silloinen rakentaminen. Kaavan tärkeimpiä piirteitä oli maankäytön tehostaminen Haukilahden keskustassa, jonne sijoitettiin runsaasti liikerakentamista.¹¹

1980-luvulle tultaessa Haukilahti oli jo pääosin rakennettu. Haukilahden keskustaa täydennettiin vuosikymmenellä vielä Espoon kaupungin teknisen viraston talosuunnitteluosaston suunnittelemissa rakennuksilla *monitoimitalo Simpukka* (1983), *Haukilahden kirjasto* (1985) ja *Toppenlundin koulu* (1985). Mellstenin mutkassa sijaitseva arkkitehtitoimisto Simo ja Käpy Paavilaisen suunnittelema *Toppenlundin päiväkot*i valmistui vuonna 1990.¹²

10 Laapotti 2006, 62.

11 Laapotti 2006, 54.

12 Laapotti 2006, 56.

8 Haukilahden sataman asemakaava vahvistettiin vuonna 1986, mistä käynnistyivät nykymuotoisen sataman ruoppaus- ja rakennustyöt. Satama valmistui vuonna 1988. Valokuva Haukilahden satamasta 1970-luvulta.

Taustalla Haukilahden merkittävin maamerkki, vuonna 1968 valmistunut Erkkö Virkkusen suunnittelema Haukilahden vesitorni. Teuvo Kanerva. Museovirasto.

RAKENNUTTAMINEN

Kaavoitus

Vuoden 1965 Haukilahden kaavaluonnoksessa liikeraikentamisen alueeksi oli merkattu vain vanhan ostoskeskuksen sijainti. Vuonna 1974 vahvistettuun Haukilahden ensimmäiseen asemakaavaan liikekeskustan liikepinta-alaa laajennettiin Länsiviitan kauppakeskuksen tulevalle tontille. 1970-luvun taloudellinen taantuma kuitenkin varjosti vuosikymmentä, eikä uuden ostoskeskuksen suunnitteluhankkeeseen ryhdytty. Alue säilyi rakentamattomana peltoalueena.¹³

1980-luvun taloudellinen nousukausi nosti Haukilahden keskustan suunnittelun uudelleen pöydälle. Alueen yksityiset maanomistajat SOK, KESKO, TUKO, KOP ja Rakennusliike Mauri Rätty olivat ottaneet yhteyttä kaupunkisuunnitteluvirastoon alueen kehittämiseksi. Vuonna 1985 valmistuneessa ja 1988 ympäristöministeriössä vahvistetussa Haukilahden keskuksen asemakaavamuutoksessa kauppakeskuksen alue muutettiin liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi. Kaavamuutoksen yhteydessä rakennuksen taakse sijoitettiin Ukkohauentien tielinjaus sekä tien toiselle puolelle kerrostaloja.¹⁴

¹³ Tarjanne 2006, 54.

¹⁴ Haukilahden keskus, asemakaavamuutoksen selostus 26.8.1987.

9 Kauppakeskuksen paikalla sijaitsi vuonna 1961 perustettu Haukilahden taksiasema. Haukilahti-tarroja jaettiin takseille syksyllä 1978. Kuvassa Haukilahden Seura ry:n johtokunnan jäsen Erkki Saarikivi, puheenjohtaja Kalervo Rekola sekä autoilijat Jouko Saavalainen ja Eino Saavalainen.
Kuva julkaisun *Haukilahti – Gäddvik* (2006) sivulta 109. Haukilahden Seura ry.

Ympäröivät rakennukset

Uuden kauppakeskuksen sijoitteluun vaikutti oleellisesti vuonna 1962 valmistunut Jaakko Laapotin suunnittelema ostoskeskusrakennus. Ostoskeskus oli valmistuessaan kasvavan Haukilahden ainoita liikerakennuksia.

Vanhan ostoskeskuksen riittämätön kapasiteetti tunnistettiin jo 1960-luvulla, ja vuonna 1966 valmistuikin Erkki Karvosen suunnittelema laajennusehdotus. Ehdotuksessa ostoskeskusta oltaisiin laajennettu koilliseen lähes nelinkertaistaen alkuperäisen rakennusmassan. Laajennussuunnitelma jäi toteuttamatta tuntemattomasta syystä. Todennäköisesti päätöksentekoon on vaikuttanut 1960-luvulla puhuttanut *Smith-Polvisen moottoritesuunnitelma*, jossa Jorvaksentien eteläpuolelle oltaisiin sijoitettu Haukilahden ja Westendin rinnakkaismoottoritie. Rinnakkaistie olisi vaatinut ostoskeskusrakennuksen purkamista. Yhteisymmärrykseen tulevista suunnitelmista päästiin virallisesti vasta vuonna 1974, kun Haukilahden ensimmäinen asemakaava vahvistettiin sisäministeriössä.¹⁵

Vuosien 1982–1983 aikana kauppakeskuksen tontin koillispuolelle valmistui Jaakko Laapotin arkkitehtitoimiston suunnittelema neljän lamellikerrostalon kerrostalokortteli. Kortteli koostuu kahdesta asunto-osakeyhtiöstä, *Haukitannerista* ja *Haukiniitystä*. Laapotti kuvaili Arkkitehti-lehdessä kerrostalojen muodostavan kaupunkikuvallisen taustan tulevalle liikekeskukselle.¹⁶

15 IS 3.8.1967; HS 22.3.2021.

16 Arkkitehti 9/1983, 64–66.

10 Haukilahden ostoskeskus (1962) valokuvattuna 1960-luvulla. Autot on pysäköity rakennuksen edustalle, syvennyksen tuntumaan. Suuremman rakennusosan räystääsoissa on Kansallispankin valomainos. Kuvaaja tuntematon. Espoon kaupunginmuseo.

11 As.oy Haukitanner, Kiiskitie 5.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Valokuva kerrostalokorttelin sisäpihalta Arkkitehti-lehden
julkaisussa 8/1983 sivulla 64.

12 As.oy Haukitanner, Kiiskitie 5.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Valokuva kerrostalon parvekejulkisivusta Arkkitehti-lehden
julkaisussa 8/1983 sivulla 65.

13 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 1976. 1:2000.
Haukilahden keskusta-alue on yhä rakentamaton, ja kaup-
pakeskuksen tontilla peltoaluetta.
Espoon karttapalvelu.

14 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2023. 1:2000.
Ilmakuvan oikeaan yläkulmaan rajautuu Laapotin vuonna
1982–1983 valmistunut kerrostalokortteli. Lisäksi kohde-
rakennuksen pohjoispuolella sijaitseva Ukkohautien
kaarteessa sijaitseva vuonna 1991 valmistunut kerrostalo on
Laapotin toimiston suunnittelema.
Maanmittauslaitos.

Arkkitehti Jaakko Laapotti (1931–2017)

Vuonna 1931 Antreassa syntynyt Jaakko Laapotti varttui Kuopiossa, ja kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1952 Kuopion lyseosta. Laapotti valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1960. Opiskeluaikanaan hän työskenteli Tuomas Väyrysen, Keijo Petäjän, Toivo Korhosen ja Viljo Revellin arkkitehtitoimistoissa ja Korhosen toimistossa vielä vuoden valmistumisensa jälkeen. Oman toimistonsa hän perusti arkkitehtivaimonsa Kaarinan kanssa vuonna 1961.¹⁷

Laapotti tuli tunnetuksi erityisesti asuntoarkkitehtuuristaan. Haukilahteen Laapotti suunnitteli useita atriumtaloja 1960-luvun alkupuoliskolla, muun muassa asunto-osakeyhtiö Bergåsan atriumtalot (1962) yhdessä Toivo Korhosen kanssa. Muita Laapotin tunnettuja asuinkehteitä ovat Toivo Korhosen kanssa yhdessä suunnitellut asunto-osakeyhtiö Tonttukallion atriumtalot (1959) Espoon Tontunmäessä ja yksityistalo Korhonen (1960) Helsingissä.

Haukilahdessa Jaakko Laapotin arkkitehtuuria on nähtävillä laajasti. Neljästä kerrostalosta muodostuva asunto-osakeyhtiö Haukitannerin ja Haukiniityn (1982–1983) kerrostalokortteli muodostaa taustan kohderakennukselle. Kauppakeskuksen pohjoispuolelle Ukkohaution mutkaan

Asuinrakentamista

- As.oy Tonttukallion atriumtalot, Espoo (1959)
- Yksityistalo Korhonen, Helsinki (1960)
- As.oy Bergåsan atriumtalot, Haukilahti (1962)
- As.oy Hauenhampaan atriumtalot, Haukilahti (1963)
- As.oy Ukkohauen atriumtalot, Haukilahti (1965)
- As.oy Haukiniityn kerrostalot, Haukilahti (1982)
- As.oy Haukitannerin kerrostalot, Haukilahti (1983)
- As.oy Westendinportin kerrostalot, Espoo (1989)
- Jokiniemen opiskelija-asunnot, Vantaa (1989)
- Kiint.oy Ukkohauen kerrostalot, Haukilahti (1991)

Muita merkittäviä kohteita

- Haukilahden ostoskeskus, Haukilahti (1962)
- Ounasvaaran motelli, Rovaniemi (1968)
- Lauritsalan kirkko, Lappeenranta (1969) Toivo Korhosen kanssa
- Hotelli Rosendahl, Tampere (1977) Martti Kukkosen kanssa
- Toimistotalo Fabianinkatu 10, Helsinki (1977)
- Kouvola keskuskirkko, Kouvola (1978)
- Kokouskeskus Valkea talo, Helsinki (1987)
- VLT:n lehtitalo, Västerås, Ruotsi (1993)

15 As.oy Bergåsa kuvattuna lännestä. Rivitalo sijaitsee Haukilahdessa osoitteessa Rantapolku 2. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

16 As.oy Bergåsan atriumtaloissa on käytetty monia myös kohderakennuksessa toistuvia arkkitehtonisia aiheita, voimakkaat horisontaalilinjat sekä yksinkertaistettu väripaletti. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

¹⁷ MFA: Jaakko Laapotti; HS 27.11.2017.

17 As.oy Hauenhammas. Säynäväkuja 4.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

18 As.oy Ukkohauki. Haukitie 8.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

19 As.oy Ukkohauki. Haukitie 8.
Suunnittelijat Jaakko Laapotti ja Toivo Korhonen.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

Rakennushanke

Kauppakeskuksen rakennuttaminen aloitettiin vuosien 1988–1989 aikana kaavamuutoksen voimaantulon jälkeen. *Kiinteistö-osakeyhtiö Haukilahden Kauppakeskus* on lisätty kaupparekisteriin 10.5.1989.

Hankkeen rakennuttaja- tai rakentajatahoista ei ole tietoa. Todennäköisesti hankkeen taustalla ovat toimineet alueen yksityiset maanomistajat SOK, KESKO, TUKO, KOP ja Rakennusliike Mauri Rätty.¹⁸

¹⁸ Haukilahden keskus, asemakaavamuutoksen selostus 26.8.1987.

20 Kauppakeskuksen rakennustyöt helmikuussa 1989. Kuva julkaisun *Haukilahti – Gäddvik* (2006) sivulta 65. Eero Kukkola. Länsiväylä.

Kauppakeskuksen käyttäjät

Kauppakeskus Länsiviitta valmistui vuonna 1990.

Vastavalmistuneessa kauppakeskuksessa aloittivat valintamyymälät T-Market Heikkilä ja Alepa, KOPin ja Postipankin konttorit, R-kioski, posti, apteekki, vaatetusliike Biz-Ness, kampaamot Salon Sanibell ja Toporiina, italialainen ravintola Ristorante Charlie sekä sisärravintola E.T. Charlie.¹⁹

19 Pulkkinen, Juutilainen, Pinomaa 2006, 67.

21 Vastavalmistunut kauppakeskus elokuussa 1990.
Kuva julkaisun *Haukilahti – Gäddvik* (2006) sivulta 67.
Eero Kukkola. Länsiväylä.

22 Kauppakeskus Länsiviitan avajaiset syyskuussa 1990.
Kuva julkaisun *Haukilahti – Gäddvik* (2006) sivulta 67.
Eero Kukkola. Länsiväylä.

ARKKITEHTUURI

Kauppakeskus typologiana 1980–1990-luvuilla

Ostoskeskuksen rakennustyyppi syntyi Suomeen 1950-luvun lopulla. Ostoskeskukset olivat lähtökohtaisesti pienehköjä yksi- tai kaksikerroksisia rakennuskonaisuuksia, jotka erottuivat ympäröivistä kerrostalolähiöistä matalana, ihmisen mittakaavaan sopivina oleskeluympäristöinä. Ostoskeskukset olivat erillisten liikehuoneistojen kokonaisuuksia, joissa liiketilasta toiseen siirryttiin ulkokautta, usein katettua käytävää pitkin. Pysäköintialueet sijaitsivat ulkona, ja käyttäjäryitys omisti tyypillisesti oman liiketilansa.²⁰

Kauppakeskusten rakentaminen alkoi Suomessa 1970-luvulla. Kauppakeskuksissa on tyypillisesti keskitetty omistus, ja liiketiloja vuokrataan. Pysäköintitilat on sijoitettu pysäköintihalleihin usein liiketilojen alle. 1980-luvun nousukaudella kauppakeskukset suurenivat. Suomen ensimmäisiä suurimpia olivat Itäkeskus (1984) ja Forum Helsingissä (1985) sekä Koskikeskus (1988) Tampereella.²¹

1980-lukua leimasi voimakas kaupallisuus ja liikerakentamisen kasvu. Kiristyvän kilpailun vuoksi kauppakeskuksista tehtiin mahdollisimman näyttäviä. Tyypillisiä arkkitehtonisia aiheita olivat lasikatteiset keskustilat, joissa liukuportaat johtivat eri kerroksiin. Ulkoasussa panostettiin sisäänkäynteihin, jotka olivat usein korostetun korkeita ja temppeleimäisiä.

20 Saatsi Arkkitehdit 2023, 48.

21 ibid.

Sisäänkäyntien ja porrashuoneiden yhteyteen tehtiin massiivia lasilyhtyjä tai kolmion tai lieriön muotoisia torniosia postmodernismin hengessä. Ikkunoissa käytettiin peili- ja värilasia. Vaaleiden perussävyjen lisäksi käytettiin paljon lasi- ja teräspintoja sekä erivärisiä laatoituksia.²²

22 Saatsi Arkkitehdit 2023, 49.

Postmodernismin aikaan 1980–1990-luvuilla rakennettuja kauppakeskuksia on säilynyt vain muutamia Espoon alueella: kauppakeskus Galleria (1985) Leppävaarassa, kauppakeskus Länsikeskus (1990) Olarissa ja Mankkaantien liiketalo (1991) Mankkaalla.

23 *Länsikeskus (1990). Pihatörmä 1. Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Innovarch Oy. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.*

24 *Mankkaantien liiketalo (1991). Mankkaantie 2–4. Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Simo Järvinen. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.*

25 *Leppävaaran Galleria (1985). Konstaapelinkatu 4. Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Kalevi Ruokosuo Ky. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.*

Massoittelu

Kauppakeskus Länsiviitta koostuu kahdesta kaksikerroksisesta rakennusmassasta, joita yhdistää kulkusilta. Kauppakeskuksen tilajäsentelyssä on vaikutteita ostoskeskusrakentamisesta: sisäkäytävän sijaan ensimmäisen kerroksen liiketiloihin kuljetaan ulkokautta. Rakennuksen keskivaiheille, kulkusillan yhteyteen on sommiteltu puoliympyrän muotoinen aukio.

Haukilahdenkadun puoleinen julkisivu on kauppakeskusrakentamiselle tyypillisesti pyritty pilkkomaan ja juurruttamaan paikkaansa. Haukilahdenkadun puoleista massaa on porrastettu sekä pilkottu pienipiirteisemmäksi erityisesti rakennuksen keskusaukion tietämillä. Rakennusmassan korkeimmaksi kohdaksi nousee symmetrisesti rakennusmassan keskellä sijaitsevan yhdyskäytävän päälle sijoitettu mainospinta.

Pitkulainen rakennusmassa myötäilee Haukilahdenkadun loivaa kaarretta. Kaartuvan massan arkkitehtoninen idea on parhaiten nähtävillä Ukkohautentien puolella, jonne on sijoitettu toisen kerroksen pitkän nauhaikkunan lisäksi katutasoon arkadiikäytävä. Ukkohautentiellä rakennusmassa on vastakohtaisesti hyvin yksinkertainen ja terassoimaton. Rakennuksen pituus sekä muoto hahmottuu selväpiirteisesti.

26 Rakennuksen eteläjulkisivu valokuvattuna vuonna 2017. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

27 Rakennuksen pohjoisjulkisivu valokuvattuna vuonna 2017. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

Julkisivuarkkitehtuuri ja tilaperiaate

Rakennus on verhottu rakennusajalle ominaisella vaalealla keraamisella laattalla. Haukilahdenkadun puoleista pääjulkisivua rytmittävät erilaiset nauhaikkunoiden, ikkunajonojen sekä lasiseinien sommitelmat. Rakennuksen keskiosassa julkisivussa on hyödynnetty pystyrimoitusta, joka tuo variaatiota vaaleaan julkisivuun.

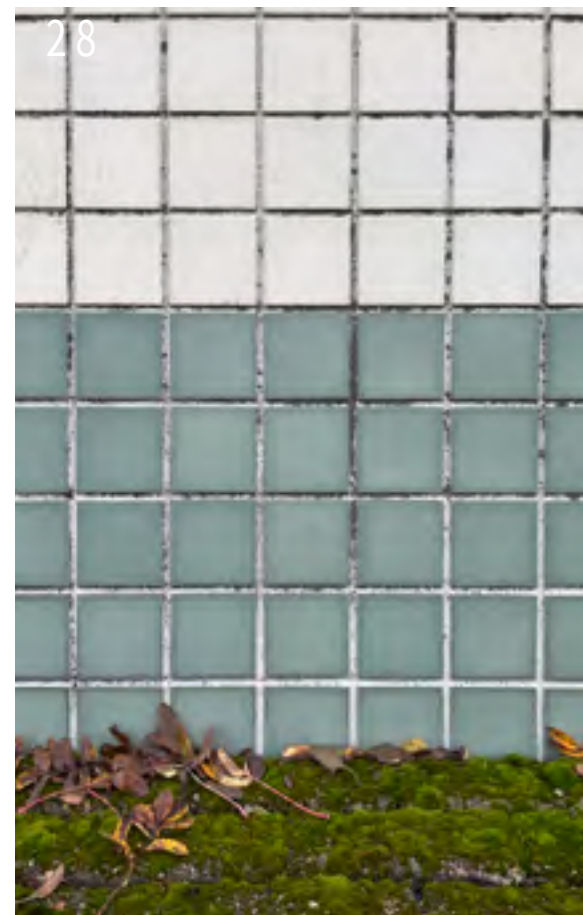
Ukkohauentien puoleinen ensimmäisen kerroksen pylväsgalleria tuo kohteelle julkisen rakennuksen luonnetta. Gallerian takana olevat suuret näyteikkunat ja niiden vaaleat karmit korostavat ensimmäisen kerroksen ilmaava vaikutelmaa.

Rakennuksen liiketilat aukeavat keskusaukiolle sekä Ukkohauentien puoleiselle julkisivulle. Ukkohauentiellä sijaitsee lisäksi toiseen kerrokseen johtavia porraskäytäviä. Toiseen kerrokseen on sijoitettu pieniä toimistohuoneistoja, jotka avautuvat niin Ukkohauentien kuin Haukilahdenkadun suuntaan. Rakennuksen alla sijaitsee pysäköintialue, jonne kulkevat ajorampit rakennuksen itä- ja länsipäädyistä. Rakennuksen länsipäätyyn vanhan ostoskeskuksen viereen on sijoitettu rakennuksen huoltopiha.

Erikoisena valintana voi pitää, että rakennukseen ei ole suunniteltu huomiota kaappaavia elementtejä pohjoisen suuntaan, jossa rakennuspaikka avautuu Ukkohauentielle sekä pohjoisen kerrostalokortteleiden suuntaan. Ilmeisesti pohjoisen suuntaa ei rakennusvaiheessa pidetty kaupallisesti kiinnostavana, ja autoilijoiden on oletettu käyttävän pääsääntöisesti rakennuksen alla si-

jaitsevia pysäköintitiloja. Tästä poiketen Ukkohauentien rakennusta reunustava pysäköintialue vaikuttaa olevan suosittu erityisesti nykyisen S-Marketin asiakkaiden keskuudessa. Myös pysäköintitiloja hyödynnetään, mutta todennäköisesti enemmän toisen kerroksen toimistotyöläisten toimesta.

Rakennuksen arkkitehtuurin lähtökohtina voi pitää ainakin kolmea suuntausta: perinteistä modernismia, postmodernismia ja kaupallisuutta. Modernismiin viittavat Ukkohauentien julkisivu, jossa rakennusmassa on nostettu pilareille sekä rakennuksen tasakatto. Postmodernismia on rakennuksen monitahoinen paikkaan istuttaminen massoittelun, toimintojen ja julkisivujen käsittelyn keinoin. Kaupan kieltä on rakennuksen toteuttaminen pääsääntöisesti tavanomaisin ratkaisuin, mutta näyttävien arkkitehtuuriaiheiden keskittäminen asiakkaiden houkuttelun kannalta keskeisiin pisteisiin.

28 Julkisivussa on käytetty kahden sävyistä keraamista laattaa. Kuva marraskuulta 2023.

29 Kauppakeskuksen keskusaukion keskelle katseenkiinnittäjäksi on sijoitettu Oy Fresta Ab:n valmistama Saturnus-valaisinmalliston valaisin. Valaisimella on valkoinen paksuhko varsi, jonka päähän on sommiteltu yksi tai useampi lasinen tai osittain lasinen pallo. Samaa valaisinta on Espoossa muun muassa Arto Sipisen suunnitteleman Espoon kulttuurikeskuksen (1989) sisä- ja ulkotiloissa sekä Tapiolatorilla. Kuva marraskuulta 2023.

30 Arto Sipisen suunnittelema Espoon kulttuurikeskus (1989) Tapiolassa. Saturnus-valaisimia on sijoitettu puoli-kaaren muotoisen amfiteatterin yläreunalle. Eero Laamanen. Espoon kaupunginmuseo.

Rakennusaineet ja -tekniikka

Kauppakeskus Länsiviitan rakennustapa ja -materiaalit ovat tyypilliset rakennusaikansa liikerakennuksille. Rakennus on rakenteiltaan ja talotekniikaltaan pääosin alkuperäisessä kunnossa. Taloteknisiä järjestelmiä on uusittu osin tilakohtaisesti vuokralaismuutosten yhteydessä.

Rakennus on teräsbetonielementtirakenteinen. Välipohjat ovat ontelolaattoja. Ulkoseinät ovat teräsbetonisia sandwich-elementtejä, jotka on verhoiltu klinkkerilaa-toituksella sekä paikoitellen peltikasettiverhouksella. Rakenteiden kunto on vuoden 2023 korjausvelka-arviossa todettu tyydyttäväksi.²³

Toimistotilojen nauhaikkunat ovat maalattuja puuikkunoita eristyslaselementein. Liiketilojen sekä porrashuoneiden lasiseinät ovat teräsrakenteisia. Ulko-ovet ovat mintunvihreitä sekä valkoisia metalliovia. Vesikatto on loiva, kumibitumipäällysteinen vesikatto, ja se on peruskorjattu arviolta vuonna 2016.

Rakennuksen lämmitystapa on kaukolämpö. Ilmanvaihtojärjestelmä on koneellinen. Kiinteistön LVI-järjestelmät ovat pääosin alkuperäisiä rakennusvuodelta 1990. Lämmönjakokeskus, patteritermostaatit ja lämmitysverkoston linjasäätöventtiilit on uusittu pääosin vuonna 2012. Myös vesi- ja viemäriverkoston on kohdistunut paikoin korjauksia.

23 AFRY Buildings Finland Oy: Korjausvelka-arvio. 2023.

MUUTOSVAIHEET

Kohteeseen on tehty hyvin vähän muutoksia. Tätä on tukenut alkuperäisten käyttötarkoitusten laaja säilyminen.

Ulkoasu

Kiinteistön elinkaaren aikana rakennuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä julkisivumuutoksia. Rakennuksen liikkeet sekä yrittäjät ovat vaihtuneet useaan otteeseen, ja julkisivujen valomainoksia on päivitetty. Pohjoisen julkisivulle on lisäksi lisätty kaksi käyntiovea. Muilta osin julkisivut ovat alkuperäisessä asussaan.

Sisätilat

Sisätilat ovat säilyneet vaihtelevan liiketoiminnan käytössä. Suuria, luvanvaraisia muutoksia ei ole tehty. Sisätilojen tilallisuus ja rakennusajan suunnitteluperiaatteet ovat hyvin nähtävillä.

Käyttötarkoituksia on muutettu muutamaan otteeseen. Rakennuksen B-osan toisessa kerroksessa on toiminut 1990-luvulla väliaikaisesti Etelä-Espoon mielenterveys-toimisto sekä vuodesta 1996 Haukilahden päiväkoti. Päiväkodin tilat ovat sen jälkeen palautettu toimistotiloiksi.

Rakennusluvan alaiset muutokset

Seuraavassa listauksessa on määritelty kaikki rakennusluvan alaiset muutokset, jotka ovat olleet saatavilla Espoon kaupungin käyttämästä sähköisestä asiointipalvelusta ARSKA.

Muutos, lupatunnus 49-1990-936-C

Sadevesiviemäriverkostoa täydennetty, invapaikkoja sekä autopaikkoja poistettu, uudet tiet korjattu asema-kaavaan.

Rakennuslupa	8.11.1990
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Jaakko Laapotti Ky

Vähäisempi muutos, lupatunnus 49-1990-994-R

Valomainoksia lisätty julkisivuihin.

Rakennuslupa	7.2.1991
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Jaakko Laapotti Ky

Vähäisempi muutos, lupatunnus 49-1994-529-R

Mainoslaitteita lisätty julkisivuille.

Rakennuslupa	13.5.1994
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Tuko Oy Kiinteistöt

Vähäisempi muutos, lupatunnus 49-1996-548-R

Mainoslaitteita lisätty etelän ja idän julkisivuille B-osaan.

Rakennuslupa	19.12.1996
Rakennuttaja	KOY Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Reino Rissanen, Studio Tandem Oy

Muutos, lupatunnus 49-1996-619-C

B-osan 2. kerrokseen sijoitettu tilat Haukilahden päiväkodille. Muutoksia sisätilan järjestelyissä. Kellarissa päiväkodille määrätty 6 autopaikkaa.

Rakennuslupa	13.6.1996
Rakennuttaja	K-Oy Haukilahden kauppakeskus
Suunnittelija	Espoon Tekninen Keskus, Talosuunnittelupalvelut

Vähäisempi muutos, 49-1996-1518-R

Postin uusi mainoslaite B-osan eteläiselle julkisivulle.

Rakennuslupa	28.11.1996
Rakennuttaja	KOY Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Max Tenhunen Oy

Vähäisempi muutos, 49-1999-1780-R

Valomainoksia lisätty etelä- ja pohjoisjulkisivuille.

Rakennuslupa	14.10.1999
Rakennuttaja	KOY Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	TH-Art Oy

Muutos, 49-2006-1354-C

Valomainoksia täydennetty julkisivuille. A-osan ensimmäiseen kerrokseen pohjoisen julkisivulle lisätty kaksi uutta ulko-ovea. Kaksi myymälätilaa yhdistetty ja välistä poistettu osastointiraja.

Rakennuslupa	14.9.2006
Rakennuttaja	Kiinteistö Oy Haukilahden Kauppakeskus
Suunnittelija	Kari Somma, Arkkitehtitoimisto CJN Oy

Muutos, lupatunnus 49-2008-698-C

Muutosalue A-osan 1. kerroksessa. Liikehuoneisto H12 muutettu grillikioskista myymäläksi.

Rakennuslupa 22.5.2008

Rakennuttaja Kiinteistö Oy Haukilahden
Kauppakeskus

Suunnittelija Antti Iskala,
Arkkititehtimisto Antti Iskala Oy

Muutos, lupatunnus 49-2014-1022-C

Muutosalue A-osan 1. kerroksessa. Liikehuoneisto H12 muutettu myymälästä sushiravintolaksi.

Rakennuslupa 11.9.2014

Rakennuttaja Kiinteistö Oy Haukilahden
Kauppakeskus

Suunnittelija Minna Magnussen,
Arkkititehtimisto Minna Magnussen

NYKYTILA

SAATSI ARKKITEHDIT
KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

31 Kohderakennus marraskuussa 2023.

ULKOASU

Rakennus on rakenteiltaan ja talotekniikaltaan pääosin alkuperäisessä kunnossa. Taloteknisiä järjestelmiä on uusittu osin tilakohtaisesti vuokralaismuutosten yhteydessä. Ovet ja ikkunat ovat alkuperäisiä. Rakenteelliset ratkaisut ovat rakentamisajankohdalle tyypillisiä.

Julkisivut

Julkisivujen muutokset rajoittuvat pohjoisjulkisivun muutoksen, jossa laajentuneelle myymälätilalle on tehty kaksi uutta käyntiovea. Rakennuksen vesikatto on peruskorjattu vuonna 2016.

Alkuperäisiä valomainoksia ei ole säästynyt, tosin valomainokset eivät ole olleet merkittävässä roolissa rakennuksen arkkitehtuuri kannalta. Nykyiset valomainokset noudattavat samaa asetteluperiaatetta kuin 1990-luvulla.

Julkisivurakenteet ovat paikoin hyvässä ja paikoin tyydyttävässä kunnossa. Saumauksia ei ole uusittu.

32 Kohderakennus marraskuussa 2023 kuvattuna etelästä.

33 Kohderakennus syyskuussa 2023 kuvattuna idästä.

34 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 1999. 1:2000.
Maanmittauslaitos.

35 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2023. 1:2000.
Ympäröivässä kaupunkitilassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia 1990-luvun jälkeen. Kaupunkitilan ainoa muutos on Haukilahdenkadun toiselle puolelle vuonna 2004 valmistunut Haukilahden palvelukeskus.
Maanmittauslaitos.

36 Näkymä kauppakeskuksen keskusaukiolta itään.
Kauppakeskuksen edustaa rytmittävät istutusaltaat. Kuva marraskuulta 2023.

37 Kauppakeskuksen keskusaukio on puolikaaren muotoinen. Myös julkisivu on kaareva. Kuva marraskuulta 2023.

38 Rakennuksen pohjoisjulkisivu on pelkistetty. Kuva marraskuulta 2023.

39 Pohjoiselle julkisivulle on sijoitettu arkadikäytävä. Kuva marraskuulta 2023.

40 Julkisivussa on yhdistetty valkoista sekä mintunvihreää keraamista laattaa. Kuva marraskuulta 2023.

41 Arkadikäytävä jatkuu koko pohjoisen julkisivun mitalla. Käytävän länsipääty. Kuva marraskuulta 2023.

42 Rakennuksen itäpäätyä on porrastettu. Kuva marraskuulta 2023.

43 Kauppakeskuksen alla sijaitsevaan pysäköintitilaan ajetaan rakennuksen itäpäädyssä sijaitsevasta rampista. Kuva marraskuulta 2023.

44 Kauppakeskuksen huoltopiha sijaitsee rakennuksen länsipäädyssä. Myös huoltopihalta on autoramppi maanalaisiin pysäköintitiloihin. Kuva syyskuulta 2023.

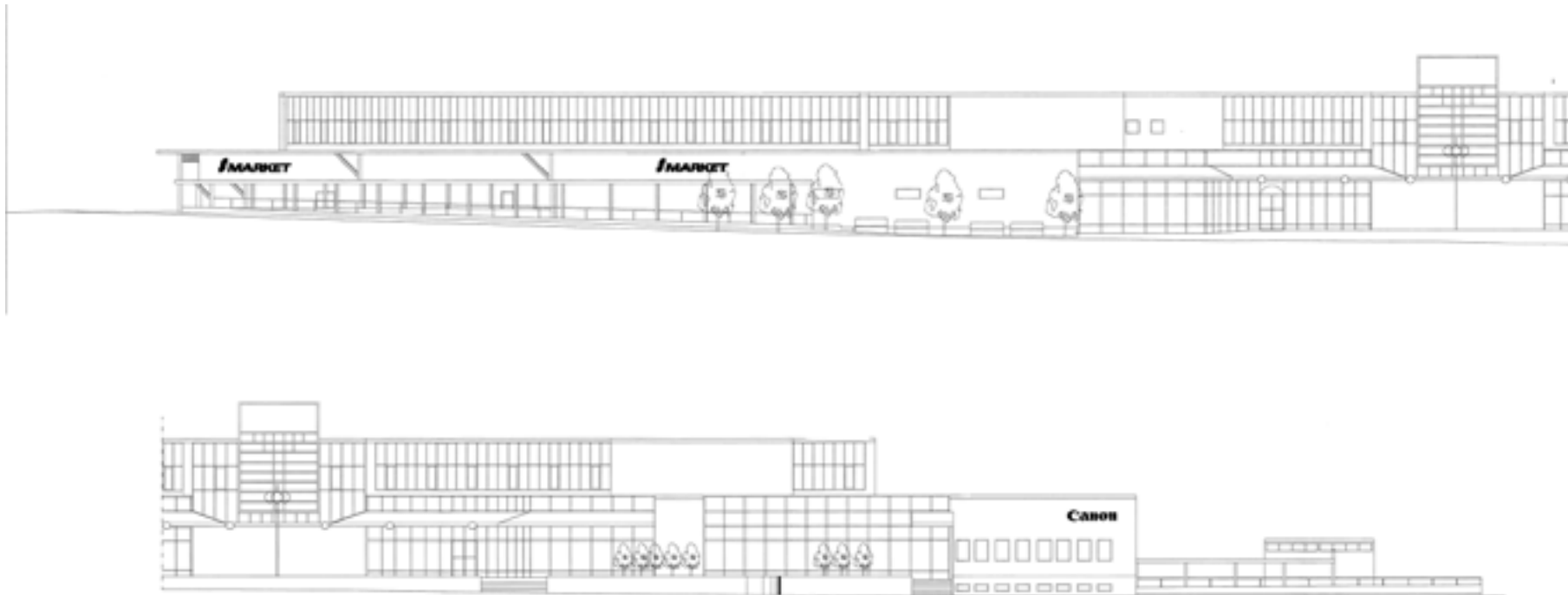
45 Haukilahdenkadun toisella puolella sijaitseva asuinkerrostalo (Haukilahdenranta 4) on valmistunut vuonna 1991. Kuva marraskuulta 2023.

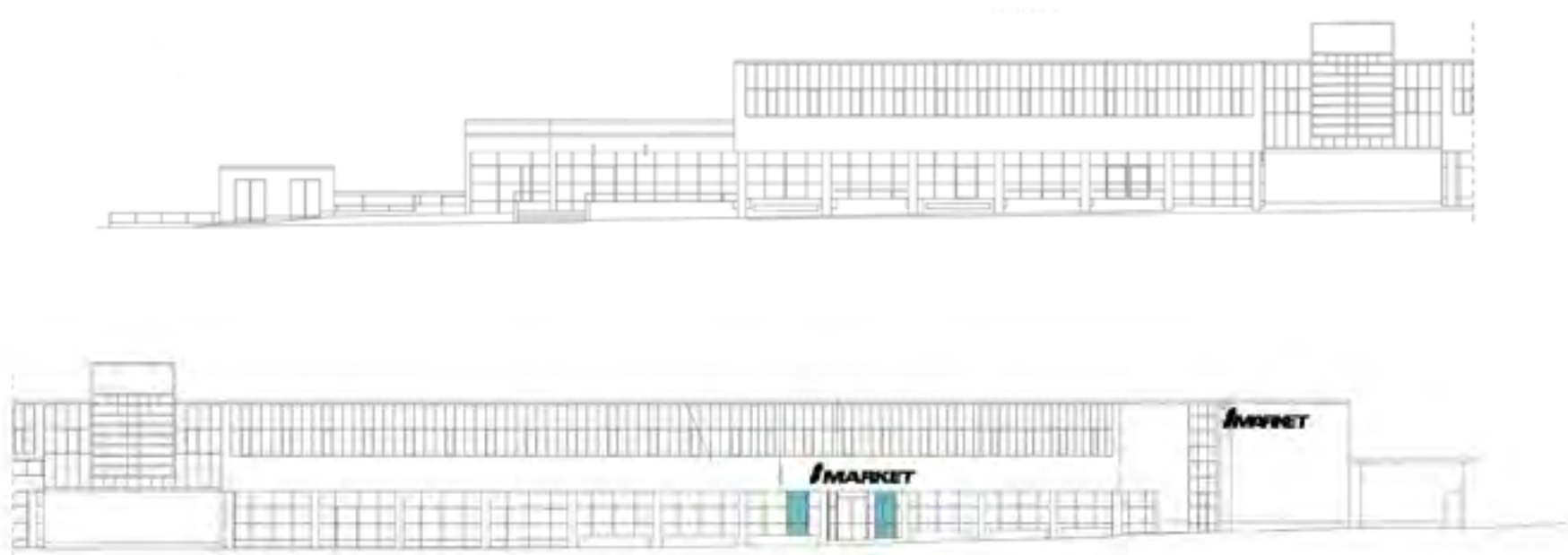
46 Kauppakeskuksen luoteispuolella sijaitseva asuinkerrostalo (Ukkohauentie 4, valmistunut 1991) on niin ikään Jaakko Laapotin suunnittelema. Rakennuksessa on käytetty samoja keraamisia laattoja kuin kauppakeskuksessa. Kuva marraskuulta 2023.

47 Kauppakeskuksen pohjoispuolella sijaitseva asuinrakennus (Ukkohaentie 8) on valmistunut juuri ennen kauppakeskusta, vuonna 1989. Kuva marraskuulta 2023.

48 Julkisivu etelään.
 Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.
 Julkisivuun ei ole tehty muutoksia.

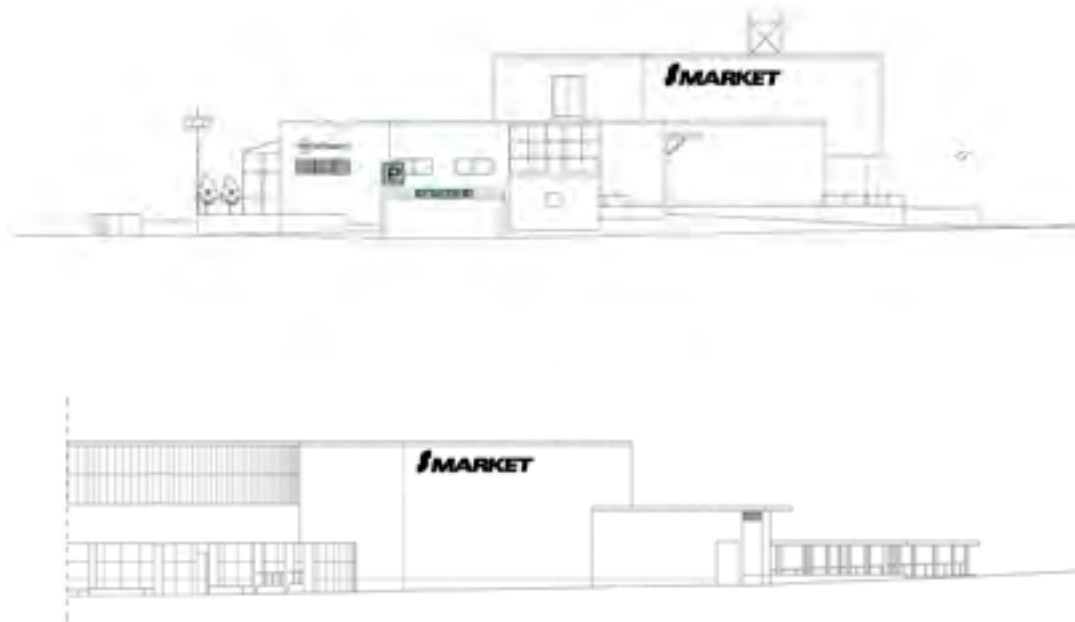
49 Julkisivu pohjoiseen.

Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

2006

50 Julkisivut itään ja länteen.

Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

2006

SISÄTILAT

Liikehuoneistojen sekä toimistojen käyttäjät ovat vaihtaneet useaan kertaan, ja käyttäjämuutoksien yhteydessä pintarakenteita on paikoin uusittu. Alkuperäisiä pintamateriaaleja on kuitenkin laajalti yhä näkyvillä erityisesti rakennuksen toimistotiloissa.

Toimistotiloissa lattian pintamateriaalina on käytetty vinyylilaattaa, joka on sävytetty julkisivun tapaan valkoiseksi sekä mintunvihreäksi. Alakattona on valkoinen akustinen alakattojärjestelmä. Valaisimet ovat kattoon integroitua loisteputkivalaisimia. WC-tilojen seinissä on kiiltävä seinälaatta, jossa toistuu julkisivussa käytetty väripaletti. Lattian pintarakenteena on muovimatto. Toimistotilojen WC-tilat ovat alkuperäisessä asussaan.

Myös kellaritilojen lattiat ovat vinyylilaattaa. Tiilirakenteiset väliseinät on maalattu valkoisiksi. Osa seinistä on lautamuottivalettua betonia, ja maalattu valkoiseksi. Valaisimet ovat seinään kiinnitettyjä loisteputkivalaisimia. Kellarin mintunvihreät metalliovet ovat alkuperäisiä.

Kohdekäynnin yhteydessä vierailtiin S-marketin liiketiloissa, rakennuksen kellarissa sekä A-osan toisessa kerroksessa.

Marraskuussa 2023 kauppakeskuksessa ovat toimineet:

Liikkeet

- S-Market Haukilahti
- Haukilahden Sivuapteekki
- Ompelimo Style
- Kauneushoitola Toporiina Haukilahti
- PPS-Shop Varastomyymälä
- Ravintolat:
- Ristorante Charlie

Toimistot

- Oy Delice Plus Ab
- Insinööritoimisto Femdata Oy
- Sp-Koti Espoo Tapiola
- Suomen Asbestipro Oy
- Nousuun Oy

Terveys- ja liikuntapalvelut

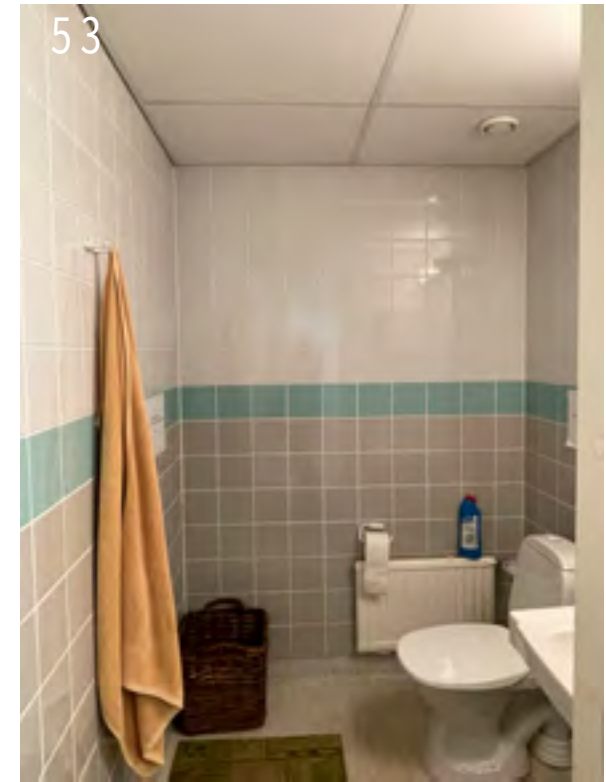
- Healing
- Fysiotalo Bine
- Bachata Studio
- Haukilahden Hoivapalvelu Oy
- Sina Katarina Lucander, Koulutettu hieroja
- Pilates Espoo Oy

51 A-osan 2. kerroksessa hahmottuu hyvin Haukilahdenkatua mukaillen kaartuva rakennusmassa. Toisen kerroksen toimistohuoneet ovat yksittäisiä pientoimistoja pitkän käytävän varrella. Toimistoilla on yhteinen keittiö sekä WC-tilat. Kuva marraskuulta 2023.

52 A-osan 2. kerroksen toimistohuoneiden yhteinen keittiötila. Keittiö on alkuperäisessä asussaan pintamateriaaleja ja kiintokalusteita myöden. Kuva marraskuulta 2023.

53 A-osan 2. kerroksen toimistohuoneiden yhteinen WC-tila. WC-tila on niin ikään alkuperäisessä asussaan pintamateriaaleja ja kalusteita myöden. Kuva marraskuulta 2023.

54 Toiseen kerrokseen johtaa kolme porraskäytävää rakennuksen pohjoisjulkisivulla. Porraskäytäviä valaisivat suuret ikkunat. Pohjoispäädyn porraskäytävä. Kuva marraskuulta 2023.

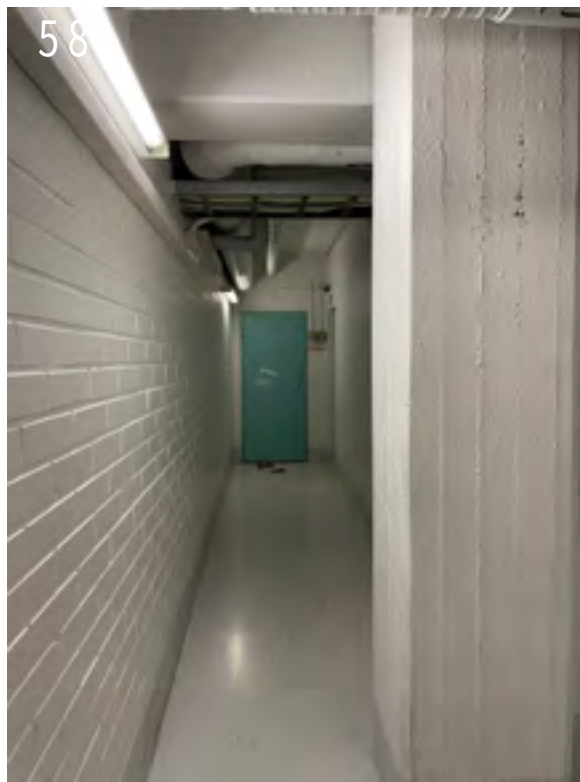
55 Porraskäytävät ovat alkuperäisessä asussaan. Portaat on valettu betonista ja välitasanteiden lattiamateriaalina on vinyylilankku. Kuva marraskuulta 2023.

56 Porraskäytävien katossa on savunpoistoluukut, jotka valaisevat porrastilaa. Kuva marraskuulta 2023.

57 Kellaritilojen metalliovia piristää mintunvihreä aksenttisävy. Kuva marraskuulta 2023.

58 Kantavat pilarit ovat valettu betonista ja maalattu valkoiseksi. Kuva marraskuulta 2023.

59 Kellaritilojen välipaletti toistaa rakennuksessa myös muualla toistuvaa väripalettiä. Kuva marraskuulta 2023.

60 Pysäköintihallista on käynti 1. kerroksessa sijaitsevaan S-Markettiin. Vaaleansininen palo-ovi antaa viitteitä rakennuksen valmistumisajankohdasta. Kuva marraskuulta 2023.

61 Pysäköintihalli kattaa lähes koko rakennuksen kellaritilat. Hallin käyttöaste on korkea. Kuva marraskuulta 2023.

62 Myös pysäköintihallissa on nähtävillä arkkitehtuurille ominaista leikkisää ikkunasomittelua. Kuva marraskuulta 2023.

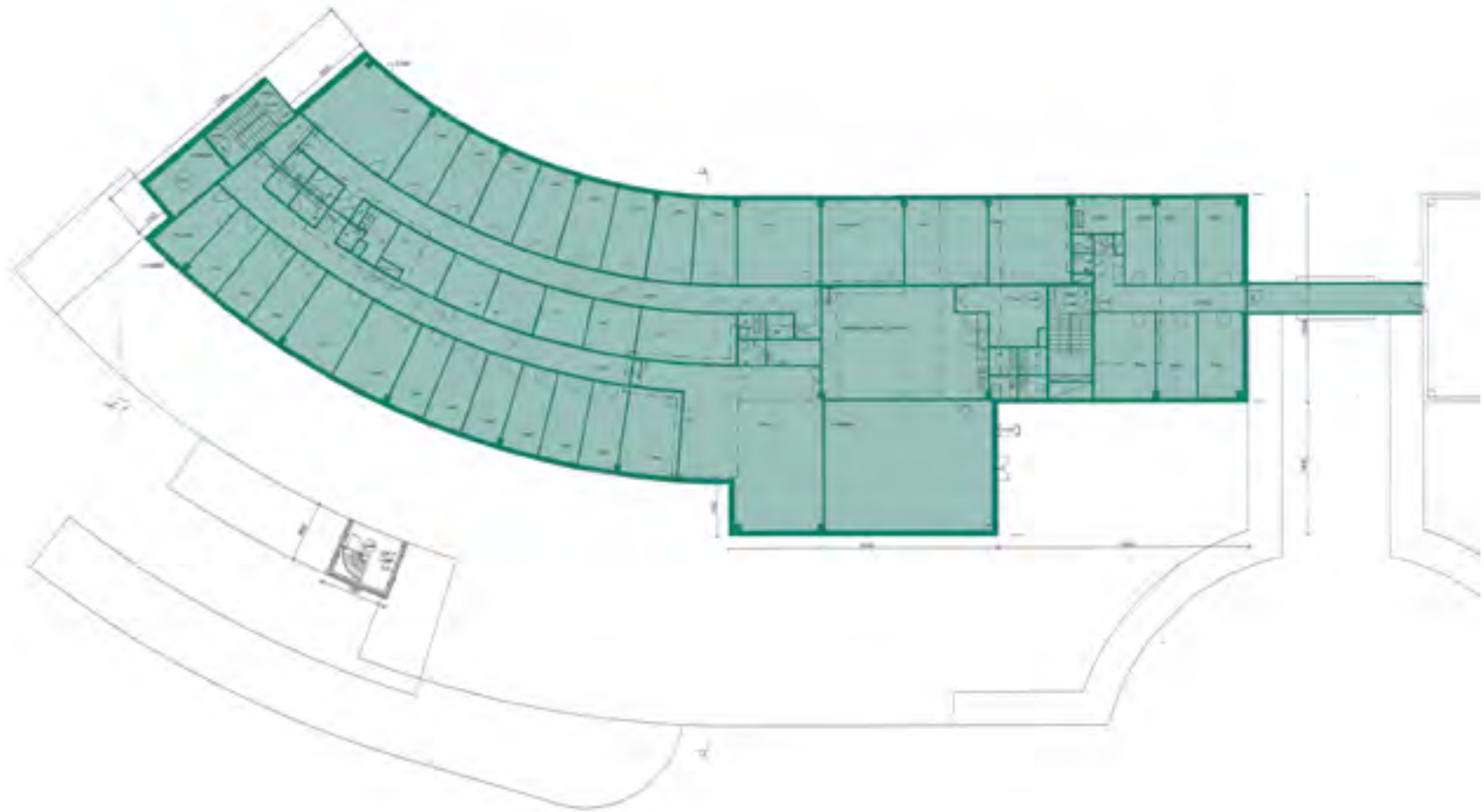

1990–1999
2000–2009
2010–2019

63 1. kerros, A-osa. Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

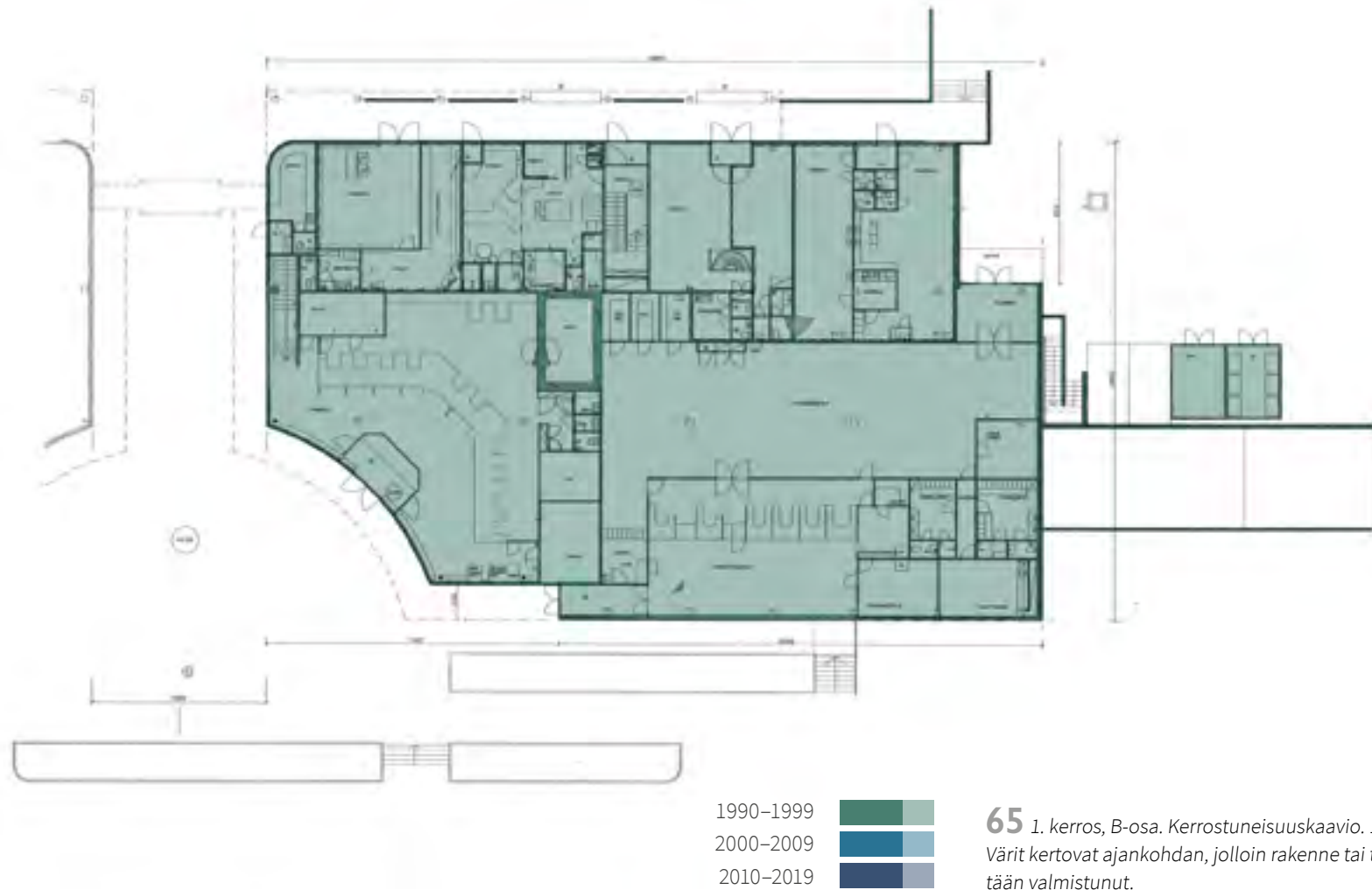

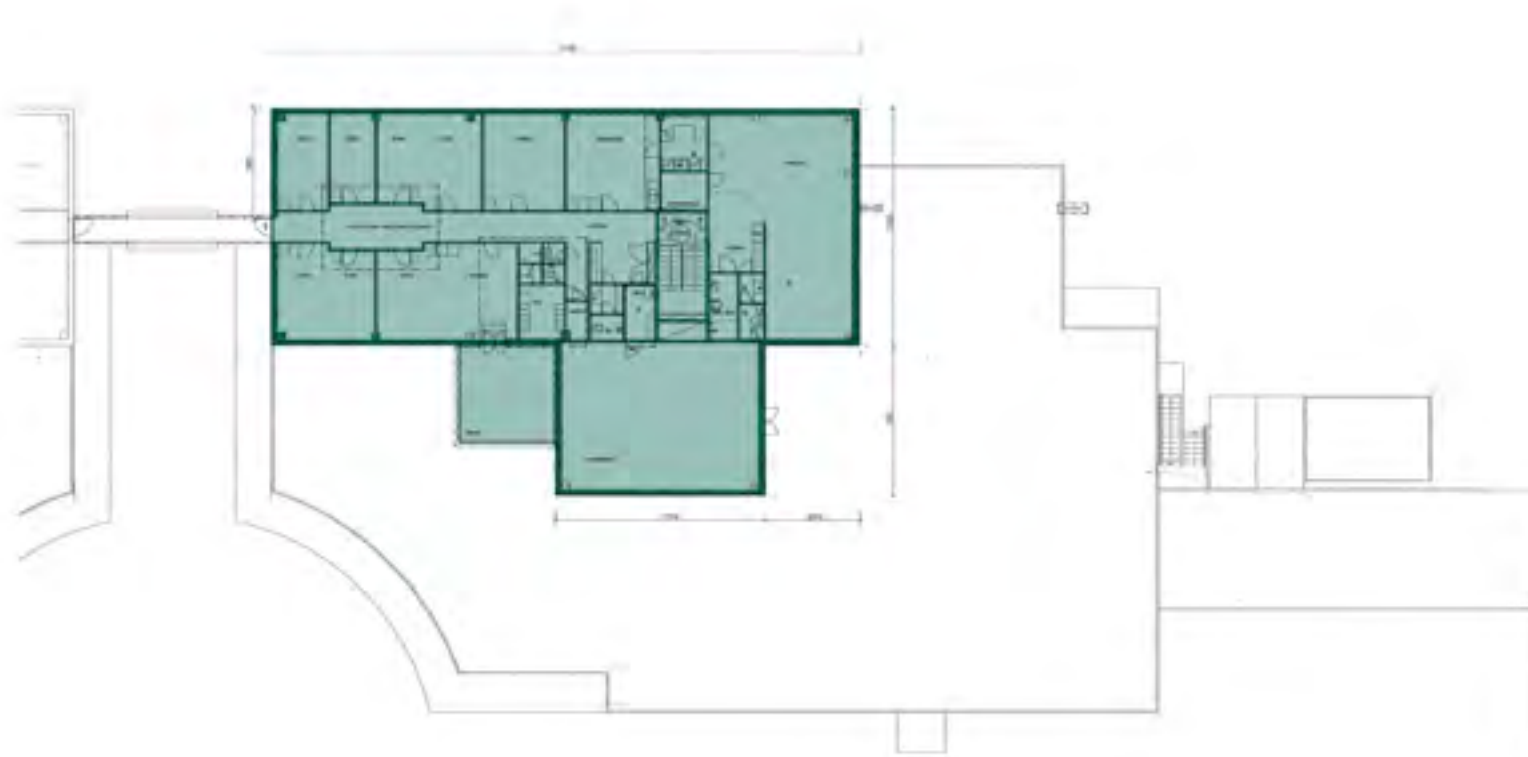
1990–1999
2000–2009
2010–2019

64 2. kerros, A-osa. Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

1990–1999
2000–2009
2010–2019

66 2. kerros, B-osa. Kerrostuneisuuskaavio. 1:400.
Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

JOHTOPÄÄTÖKSET

SAATSI ARKKITEHDIT
KAUPPAKESKUS LÄNSIVIITTA | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

67 Rakennuksen eteläinen julkisivu. Kuva marraskuulta 2023.

ERITYISPIIRTEET

Maisema ja kaupunkikuva

Kauppakeskus Länsiviitta sijaitsee Haukilahden kaupunginosassa Espoossa. Lähimaisemaa määrittävät vuonna 1965 Espoon kauppalan vahvistama ja arkkitehti Risto Sammalkorven laatima Olarin alueen rakennuskaava-luonnos sekä vuonna 1988 vahvistettu voimassa oleva asemakaava.

Vuoden 1965 rakennuskaavaluonnos jäi sisäasiainministeriössä vahvistamatta Haukilahdenkadun tulevaisuuteen liittyvien seikkojen vuoksi, ja Haukilahden ensimmäinen, arkkitehti Olavi Murron laatima asemakaava vahvistettiin vasta vuonna 1974. 1970-lukuun mennessä Haukilahtea oli rakennettu pitkälle Sammalkorven kaavaluonnoksen ohjaamana. Tällä hetkellä voimassa oleva asemakaava on ympäristöministeriössä helmikuussa 1988 vahvistettu Haukilahden keskuksen asemakaavamuutos. Se kattaa Haukilahden keskustan 1980–1990-lukujen rakennuskerrostuman, johon kuuluvat kohderakennuksen lisäksi sen pohjoispuolella sijaitsevat asuinkerrostalot sekä eteläpuolella sijaitseva asuinkerrostalo, Haukilahden palvelukeskus sekä Pattistenpuisto.

Risto Sammalkorven rakennuskaavaluonnos on asettanut kohderakennuksen länsipuolella sijaitsevat 1960-luvulla valmistuneet kolmekerroksiset lamellitalot kalliioiseen maastoon maastonmuotoja noudattaen. Vuonna 1962 valmistunut Haukilahden ostoskeskus on sommiteltu tontilleen ennen ensimmäisen asemakaa-

valuonnoksen valmistumista. Vuoden 1988 asemakaavamuutos on puolestaan asettanut kohderakennuksen ympärille muuta rakennuskantaa korkeampia asuinkerrostaloja melko tiiviisti.

Ympäröivä rakennuskanta on ajallisesti ja arkkitehtonisesti kerrostunutta. Ajalliset kerrostumat sijoittuvat erityisesti 1960- ja 1980–1990-luvuille. 1960-luvun Haukilahtea edustavat matalat, sodanjälkeistä modernismia ja rationalismia edustavat, linjakkaat ja vaaleat rakennukset. 1980–1990-lukujen postmodernismin ajan kerrostumassa rakentaminen korkeampaa, ja vaaleita, monesti laatoitettuja julkisivuja on korostettu aksenttivärein.

Kohderakennusta reunustava Haukilahdenkatu on mitoitukseltaan lavea. Keskustan katutilan intiimiyden puutetta on paikattu kauppakeskuksen edustalla istutusvyöhykkein. Kohderakennuksella on merkittävä rooli kaupunginosan keskustan kiintopisteenä sekä alueen ainoana tapaamispaikkana.

Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan postmodernismia ja toisaalta myös Jaakko Laapotin tyyllille ominaista rationalismia. Postmodernismin leikkisiä rakennusaiheita on käytetty kohderakennuksessa varsin maltillisesti, ja aikansa arkkitehtuurin ihanteita heijastavat erityisesti eteläisen julkisivun porrastus sekä rakennusmassan pilkkominen pienipiirteisemmäksi keskusaukion ympärillä. Maltillista leikkittelyä edustavat erilaiset ikkunasommitelmat sekä paikotellen hyödynnetyt alumiinikasetti-elementit.

Rakennus koostuu kahdesta rakennusosasta, joita yhdistää kapea kulkusilta. Samaa aihetta on hyödynnetty niin ikään kaksiosaisessa Haukilahden ostoskeskuksessa. Kulkusillan eteen on sommiteltu puolikaaren muotoinen keskusaukio, jonka kiintopisteeseen on aseteltu näyttävä Saturnus-ulkovalaisin.

Rakennusmassa on taivutettu noudattamaan Haukilahdenkadun kaarretta. Kaartuvan massan arkkitehtoninen idea on parhaiten nähtävillä Ukkohauentien puolella, jonne on sijoitettu toisen kerroksen pitkän nauhaikkunan lisäksi arkadikäytävä katutasoon. Pohjoisen julkisivu on vastakohtaisesti hyvin yksinkertainen ja linjakas. Rakennuksen pituus sekä muoto hahmottuu selväpiirteisesti.

1980–1990-lukujen kauppakeskusrakentamisesta poiketen Länsiviittaa ei ole sijoitettu puolijulkista sisätilaa. Sen sijaan liiketilat aukeavat Ukkohauentielle sekä

keskusaukiolle. Rakennuksen toisessa kerroksessa on pieniä toimistotiloja, joihin kuljetaan kolmen porraskäytävän kautta. Rakennuksen alla sijaitsee pysäköintialue, jonne kulkevat ajorampit rakennuksen itä- ja länsipäädyistä. Rakennuksen länsipäätyyn vanhan ostoskeskuksen viereen on sijoitettu rakennuksen huoltopiha.

Tilaratkaisut ovat aikansa kauppakeskusrakentamiselle pääosin tyyppilliset. Maanalaiset pysäköintitilat palvelevat luontevasti niin toimistoja kuin kaupallista käyttöä. Rakennuksen kaupallista luonnetta korostaa rakennusmassan keskelle sommiteltu suuri mainosteline, joka on samalla rakennuksen korkein kohta.

Vuonna 1990 valmistuneessa kohderakennuksessa on ajalleen ominaisesti käytetty julkisivun pintarakenteena keraamista laattaa. Rakennus on pääosin valkea mintunvihrein aksenttipinnoin. Julkisivun väripaletti toistuu myös sisätilojen lattiapinnoissa, WC-tiloissa ja metallioissa.

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Kauppakeskuksessa tehnyt julkisivumuutokset ovat varsin pieniä, ja alkuperäinen arkkitehtuuri hahmottuu hyvin.

Rakennuksen arkkitehtuurin lähtökohtina voi pitää ainakin kolmea suuntausta: perinteistä modernismia, postmodernismia ja kaupallisuutta. Modernismiin viittavat Ukkohaentien julkisivu, jossa rakennusmassa on nostettu pilareille sekä rakennuksen tasakatto. Postmodernismia on rakennuksen monitahoinen paikkaan istuttaminen massoittelun, toimintojen ja julkisivujen

käsittelyn keinoin. Kaupan kieltä on rakennuksen toteuttaminen pääsääntöisesti tavanomaisin ratkaisuin, mutta näyttävien arkkitehtuuriaiheiden keskittäminen asiakkaiden houkuttelun kannalta keskeisiin pisteisiin.

Historiallisuus

Kauppakeskus Länsiviitta on vuonna 1990 valmistunut, Jaakko Laapotin suunnittelema kauppakeskusrakennus. Rakennus täydentää vuonna 1962 valmistunutta niin ikään Jaakko Laapotin suunnittelemaa Haukilahden ostoskeskusta. Kauppakeskuksessa toimi sen alkuaikoina valintamyymälät *T-Market Heikkilä* ja *Alepa*, *KOPin* ja *Postipankin* konttorit, *R-kioski*, posti, apteekki, vaatetusliike *Biz-Ness*, kampaamot *Salon Sanibell* ja *Toporiina*, italialainen ravintola *Ristorante Charlie* sekä sisärravintola *E.T. Charlie*. Osa yrittäjistä toimii yhä kauppakeskuksessa.

1980-lukua leimasi voimakas kaupallisuus ja liikerakentamisen kasvu. Espoossa rakennettiin 1980–1990-luvuilla useita kauppakeskuksia, jotka täydensivät tiivistyvien lähiöiden kasvavaa palveluntarvetta. Kaupunginosien kehittyessä postmodernismin ajan kauppakeskuksia on purettu uusien, suurempien kauppakeskusten tieltä 2000-luvulle tultaessa.

Kauppakeskus Länsiviitta edustaa rakennuskerrostumaa, joka on nykyään katoamassa. Sen merkityksenä on ollut tuottaa lähipalveluita ympäristöönsä. Keskeinen rooli sillä on ollut Haukilahden keskustan tapaamispaikkana ja kokoontumisrakennuksena kaupunginosan asukkaiden keskuudessa.

ARVOTUS

Harvinaisuus

Rakennus on harvinainen.

Postmodernismin aikaan 1980–1990-luvuilla rakennettuja kauppakeskuksia on säilynyt vain muutamia Espoon alueella: kauppakeskus Galleria (1985) Leppävaarassa, kauppakeskus Länsikeskus (1990) Olarissa ja Mankkaantien liiketalo (1991) Mankkaalla.

Tyypillisuus

Rakennus on historiallisesti tyypillinen alueelleen.

Kauppakeskus Länsiviitta on tyypillinen tiivistyvän asu-
malähiön kauppakeskus. 1980–1990-luvuilla kauppa-
keskuksilla täydennettiin tiivistyneiden lähiökaupungi-
nosien palvelutarvetta. Monesti tällaisilla alueilla sijaitsi
ennestään ostoskeskus, joka ei pystynyt pienen kokonsa
vuoksi vastata kasvaneeseen palveluntarpeeseen.

Edustavuus

Rakennus on edustava esimerkki.

Kauppakeskus Länsiviitta on edustava esimerkki
1990-luvulla rakennetusta liike- ja toimistorakennukses-
ta. Rakennus on Haukilahden kaupunkikuvaan merkittä-
västi vaikuttaneen arkkitehti Jaakko Laapotin käsialaa,
ja kytkeytyy olennaisesti viereiseen niin ikään Laapotin
suunnittelemaan Haukilahden ostoskeskukseen (1962).
Rakennuksen julkisivuarkkitehtuurissa on ansiokkaita

osia, kuten pohjoisen julkisivun viihtyisä arkadikäytävä
sekä luontevasti Haukilahdenkadun mukaan taivutettu
rakennusmassa. Rakennuksella on merkittävä rooli kau-
punkikuvallisesti Haukilahden keskustan kokoontumis-
rakennuksena.

Alkuperäisyys

Rakennuksella on alkuperäisyysarvoa.

Rakennus on yleisilmeeltään ja julkisivuarkkitehtuu-
riltaan tunnistettavan alkuperäisessä asussa. Raken-
nuksessa ei ole toteutettu arkkitehtuuria heikentäviä
muutostöitä, ja se noudattaa yhä alkuperäistä käyttötär-
koitustaan liike- ja toimistorakennuksena.

Historiallinen todistusvoimaisuus

Rakennuksella on historiallista todistusvoimaisuutta.

Kohteella on merkitystä historiallisten ilmiöiden todis-
teena. 1980-luvun Suomea leimasi voimakas kaupalli-
suus ja liikerakentamisen kasvu. Rakennus kertoo paitsi
aikakautensa rakentamistavasta, myös Haukilahdessa
vaikuttaneen tunnetun arkkitehdin arkkitehtuuri-ihan-
teista selväpiirteisesti.

Rakennuksella on ollut merkittävä rooli yhdessä Hauki-
lahden ostoskeskuksen (1962) kanssa kaupunginosan
asukkaiden keskeisenä kokoontumispaikkana.

Historiallinen kerroksisuus

Rakennuksella ei ole historiallista kerroksisuutta.

Rakennukselle ei melko nuoren ikänsä vuoksi ole ehtinyt
kertyä historiallisia kerrostumia.

LÄHTEET

Digitaaliarkistot

Arkkitehtuurimuseo

Espoon kaupunginmuseo

Kirjallisuus

Laapotti, Jaakko. 2006. Haukilahden suunnittelu ja rakentaminen 1960-luvulla. Teoksessa *Haukilahti – Gäddvik*. Toim. Seppo Juutilainen, Markku Melkko, Heikki Miettinen.

Luukinen, Ari & Santasalo, Tuomas. 1990. *Vanhojen ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen*. Helsinki.

Tarjanne, Hilla. 2006. Yhteenvedo maankäytön ja rakentamisen historiasta. Teoksessa *Haukilahti – Gäddvik*. Toim. Seppo Juutilainen, Markku Melkko, Heikki Miettinen.

Raportit ja selvitykset

Ramboll. 2020. Haukilahden ostoskeskuksen korjattavuuden arviointi. Ramboll Finland Oy.

Espoon kaupunki. 2021. Espoon ostoskeskusten inventointi. Ramboll Finland Oy. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 2021.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus. 2017. Tapiolan suuralueen ostoskeskukset.

Laitinen, Karitta & Huuhka, Eija. 2012. Espoon ostoskeskukset. Aalto-yliopiston julkaisusarja Aalto-TT 15/2012.

Ruuskanen, Pasi; Koistinen, Vesa; Vänni, Seppo. 2017. Kuntokatselmusraportti. Kiinteistö Oy Haukilahden Ostoskeskus. Ramboll Finland Oy.

Uudenmaan liitto. 2022. Missä maat on mainioimmat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisu E 245 - 2022.

Vilja, Jyri & Kela, Riitta. 2023. Kaupunginmuseon mielipide Haukilahden keskustan asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Espoon kaupunginmuseo.

Saatsi Arkkitehdit. 2023. Vantaan 1980–1990-lukujen rakennuskannan inventointi ja arvottaminen. Vantaan kaupunginmuseo.

Lehtiartikkelit

Arkkitehti 8/1983: "Asunto-Oy Haukitanner"

Ilta-Sanomat 3.8.1967: "Espoo taistelee uutta tietä vastaan viimeiseen saakka"

Helsingin Sanomat 27.11.2017: "Muistokirjoitus: Jaakko Laapotti 1931–2017"

Helsingin Sanomat 22.3.2021: "Tämä holtiton suunnitelma oli toteutua: Espooseen suunniteltiin 40 metriä leveää autotietä, jokoja olisi repinyt Westendin ja Haukilahden kahtia"

Internet

Espoon karttapalvelu
<https://kartat.espoo.fi/>